

„Tiszta Baja” Programkonceptió

A város szellemi és fizikai megújulásáért

Tartalomjegyzék

1. A „Tiszta Baja” program rövid összefoglalása	3
2. Program- és ötletgazda	5
3. A program célja	5
4. A program indokoltsága	5
5. A program várt eredményei, hatásai	7
6. Partnerek	10
7. A program célcsoportjai	11
8. A programban megvalósítható tevékenységek külföldi és hazai minták alapján	12
8.1. Tisztább Baja	13
8.2. Zöldebb Baja	19
8.3. Helyi közösség fejlesztése	24
8.4. Környezettudatos nevelés	31
8.5. Élhetőbb, egészségesebb Baja	37
8.6. Minta Baja	43
9. A Tiszta Baja Program megvalósításának folyamata	43
10. A program kommunikációja	47
11. Összegzés	51

1. A „Tiszta Baja” program rövid összefoglalása

A „Tiszta Baja” program a Baja városáért tenni akaró magánszemélyek, nonprofit szervezetek, helyi intézmények, vállalkozások és az Önkormányzat összefogásával megvalósuló programkoncepció.

A program alapvető célja a város vonzóbbá, tisztábbá tétele.

Ez egyaránt jelenti a szemetelés és a rongálás visszaszorítására irányuló lépések megtételét, valamint a negatív társadalmi viselkedésminták pozitívvá formálásának szándékát – azaz **fizikai és szellemi „tisztulást”**.

A programban részt vevő magánszemélyek és szervezetek a fő cél köré szervezett projektjeikkel valósítják meg az egyes meghatározott célcsoportok bevonását, érdekeltté tételét, aktív részvételét – az érdemi, látható és érezhető hatás elérése érdekében **egységes megjelenés, egységes szervezés és kommunikáció mentén**.

A programban megvalósuló aktivitások körét a partnerszervezetek a programgazdával közösen alakítják ki. Jelen programkoncepcióban rögzített lista csak az ötleteket és javaslatokat összegzi.

A projekt **első körben, az első 4-5 évben** a következő három pilléren nyugszik:

- szemetelés megfékezése
- rongálás, vandalizmus visszaszorítása
- városszépítő aktivitások

Hosszabb távon, 5-10 éves időtávlatban többek között a következő tevékenységi köröket foglalják magukban:

- környezettudatos nevelés
- a város és a város környékét érintő tisztasági akciók
- zöld pont akciók (zöldségeskertek, madárfészek, virágoskertek, szelektív szigetek, csapadékvíz-gyűjtők stb. kialakítása)
- környezetvédelmi ismeretterjesztés
- kerékpáros közlekedés népszerűsítése
- esélyegyenlőségi, szolidaritási akciók
- addikció (drog, cigaretta) ellenes küzdelem
- további, a fő cél elérését célzó, a partnerszervezetek által kezdeményezett tevékenységek

A program céljai és várható eredményei:

- **Baja épített és természeti környezetének tisztábbá, ezáltal a helyiek és a turisták számára is vonzóbbá válása.**
- **Hosszú távú hatásként elterjed Baján lakókörnyezetére igényes, a hosszú távú környezeti fenntarthatóságot mindennapi tevékenysége során is figyelembe vevő társadalmi magatartás, amely alapvető fontosságú a helyi életminőség érzékelhető javulásában.**
- **A közösségi programoknak köszönhetően erősödik a közösségi összetartás, a helyi identitás.**
- **A program nem titkolt célja, hogy a megvalósuló aktivitásoknak köszönhetően a város az idelátogató turisták számára is vonzóbbá válik, minél több minőségi, igényes, a környezet megóvása iránt elkötelezett vendég látogassa meg a várost. Mindez összhangban áll a városmarketing stratégia céljaival is.**

2. Program- és ötletgazda

A programgazda Creatum Kft. az indítási, előkészületi fázisban ellátja a programmal kapcsolatos szervezési, egyeztetési feladatokat. A program lebonyolítása során a program átfogó irányítása, az egységes arculat megtervezése, a marketing- és kommunikációs tevékenységek megszervezése, a figyelemfelkeltés és partnerbevonás megszervezése a fő tevékenységi körei.

3. A program célja

A program három fő célt szolgál:

- Egyrészt alapvető cél a városon belüli épített és természeti környezet óvása, védelme – a város tisztaságának növelése és a rongálások, a vandalizmus visszaszorítása.
- Másrészt szintén alapvető cél a környezettudatosságra való nevelés, amelynek alapja annak a gondolkodásmódnak a megismertetése, elterjesztése, amely szerint mindannyian felelősek vagyunk azért a szűkebb és tágabb környezetért, amelyben élünk, és tehetünk is azért, hogy környezetünk állapota javuljon, konkrétan: városunk szebb, vonzóbb, tisztább legyen.
- Harmadrészt pedig a közösség bevonásával megvalósuló aktivitások erősítik az egyén közösségi iránti felelősségét, a közösségi identitást. Ez növeli a közösség megtartó erejét, illetve idővel várhatóan a város vonzerejét is – akár az új lakosok, akár a turisták körében.

Ezen felül plusz célként, a városmarketing stratégiával, turisztikai marketing stratégiával összhangban kijelölhető az is, hogy Baja minőségi, igényes, a környezet megóvása iránt elkötelezett turistákat vonzzon.

4. A program indokoltsága

Egy város imázsát, vonzerejét, valamint a lakosság életminőség-érzetét alapvetően befolyásolja a közterületek tisztasága, valamint az épített környezet általános minősége. **A program megvalósítása egyszerre gyakorolna kedvező hatást a helyi lakosok és a városba látogatók Bajára vonatkozó összbenyomására.**

El kell mondani, hogy Baja esetében más városokkal összehasonlítva aránylag kedvezőnek mondható a helyzet, a város jelenleg is tisztább, mint a legtöbb hazai település. Ugyanakkor sok olyan jel van, mely azt mutatja, hogy a beavatkozást meg kell kezdeni, mielőtt rossz tendenciák uralkodnak el.

A program által orvosolandó problémák:

- Számos közterületen rendszeresen megjelenik a szemét, annak ellenére is, hogy a helyszínek többségén megfelelő mennyiségű szeméttároló áll rendelkezésre. A rendszeres takarítás, tisztítás ellenére is egyre több cigaretta jelenik meg a közterületeken. Ezek a jelek arra utalnak, hogy a lakosság egy részéből hiányzik a tudatosság, a felelősségérzet a saját környezetük iránt. Ugyanakkor egy-egy szemétszedési akció után mindenki örül a tisztább környezetnek, ezt azonban nem sikerül fenntartani. Ezzel kapcsolatban figyelemfelkeltő kampányok és szemétszedési akciók jelenthetik a megoldást. Ez a helyi lakosságon kívül a városba érkező turisták szempontjából is fontos lenne. Mindez már csak azért is fontos, mert a minőségi, a környezet iránt elkötelezett turisták Bajára vonzásában segítséget jelentene, ha a város híres lenne a kiemelkedő rendről és tisztaságról.
- Másik probléma, hogy rendszeresen tapasztalható a szeméttárolók szándékos rongálása, tartalmuk szétszórása, illetve a vandalizmus legkülönbözőbb megnyilvánulásai: a falfirkálástól kezdve az épületek szándékos rongálásáig, a tereken elhelyezett padok rongálásán át az illetéktelen hirdetés-kihelyezésekig. Az épületek és utcabútorok javítása és tisztítása pluszköltséget jelent a város számára, amit meg lehetne takarítani a probléma megelőzésével, a közösségi összefogás erősítésével, illetve érzékenyítő kampányok segítségével.
- Időnként előfordul az általánosan elfogadott társadalmi normáktól eltérő viselkedés megnyilvánulása, különösen a fiatalok körében (éjszakai hangoskodás, rongálás, gépjárművel elkövetett szabálysértések, vétségek). Amennyiben például az izlandi mintát követve sikerül élményekben és önfelfedezésben gazdag programot biztosítani a fiatalok számára, megelőzhető a deviáns magatartási formák kialakulásának gyakorisága. (Az izlandi példát ld. a 8. pontnál.)

Alapvető fontosságú, hogy a fentiekben vázolt problémák csökkenjenek, hosszú távon megszűnjenek, és helyükre pozitív cselekvési minták kerüljenek. Mindez természetesen csak az okok feltárásával, a megoldási lehetőségek felvázolásával valósítható meg, a közösség tagjainak bevonása mellett.

5. A program várt eredményei, hatásai

A program hatásai és eredményei több célcsoport számára lesznek érzékelhetőek, rövid és hosszú távon egyaránt. A rövid távú előnyök közül a legjelentősebb a környezet rendezettebbé válása, a hosszabb távon elérhető eredmények közül pedig a közösség számára a helyi identitás erősödése, illetve a város imázsának javulása, ami a turisták számára is vonzóbbá teszi majd Baját.

Közvetlen eredmények és hatások:

- az utcákon, egyéb közterületeken található szemét mennyisége jelentősen csökken
- csökken, megszűnik a városi környezet rongálása
- növekszik a helyi társadalom környezettudatossága
- elfogadóbb, együttműködésre képesebb társadalmi magatartás válik általánossá

Közvetett eredmények:

A helyi lakosság körében

- A Tiszta Baja program eredményei (tisztább, zöldebb, élhető város, alulról jövő közösségi kezdeményezések) és a programban való aktív részvétel megtartó erőt jelenthetnek a helyi lakosság fiatal tagjai számára. Ha szeretnek Baján élni és jól érzik magukat, kisebb eséllyel fognak elvándorolni egy gyorsabb léptékű, de személytelenebb, koszosabb és kevésbé élhető nagyvárosba. Jó példát láthatnak maguk előtt arra, hogy mennyi mindent tesz lehetővé a közösség ereje és személyesen részt is vehetnek a közösségi célok megvalósításában, azaz megtapasztalhatják, milyen a közösség aktív tagjaként, felelős lakosként élni.
- A vonzóbb és összetartóbb város számíthat arra, hogy megáll a lakosságszám csökkenése, nem folytatódik a lakosság elöregedésének folyamata. A kedvezőbb környezetben több gyermek születhet és lehet, hogy a program sikereinek köszönhetően több Bajáról elszármazott lakót is sikerül meggyőzni a hazaköltözésről.
- Arra is van esély, hogy a Tiszta Baja programnak köszönhetően sikerül a helyi értékek és a közösségi kezdeményezések iránt nyitott fiatalokat a városba vonzani.
- Egyéni szinten: Növekedik a település iránti elkötelezettség, elterjed a proaktívabb, megoldás-orientáltabb hozzáállás, az emberek felismerik az egyéni felelősségvállalás erejét. Megtanulják, hogy együtt többre képesek, mint egyedül – a közösség hatékonyabb, mint az egyének külön-külön. Emellett elkezdenek odafigyelni egymásra és örömmel segítenek egymásnak.

A helyi szervezetek körében

- A program sikere megalapozhatja a későbbi összefogást, illetve teret adhat további alulról jövő kezdeményezéseknek. A helyi szervezetek lehetőséget kapnak arra, hogy a rendelkezésükre álló szaktudást, tapasztalatokat, kapcsolatrendszert és egyéb erőforrásaikat a helyi közösség által fontosnak tartott célok megvalósítása érdekében használják fel.
- A helyi szervezetek a különböző programelemek kezdeményezőiként és megvalósítóiként a korábbinál nagyobb figyelmet kaphatnak, a program összehangolt kommunikációjának eredményeképpen. Azzal, hogy többen megismerik őket a városban, megnőhet a tagjaik, önkénteseik vagy támogatóik száma. Ezáltal a későbbiek során hatékonyabban tudják megvalósítani a céljaikat.
- Életképes helyi közösség megvalósítása: A közösségi együttműködés hatására az emberek megtapasztalják, milyen érzés, amikor a közösség tagjai együttműködnek különböző, a közösség számára kedvező eredményt biztosító célok kitűzésében és megvalósításában. A különböző aktivitásokban részt vevők elismert helyi hősökké válhatnak, illetve a program későbbi szakaszában az aktivitások kezdeményezői, mentorai lehetnek belőlük.

A várost meglátogatók körében

- A megvalósult aktivitásoknak és ezek hagyományos, illetve közösségi médiában való megjelenésének köszönhetően növekszik a város ismertsége.
- A koncepció egyes elemeinek, programjainak megvalósulása az országos offline és online sajtó érdeklődését is felkeltheti.
- A város imázsa is javulni fog. Az eddigiek mellé olyan új értékek kapcsolódnak Baja névéhez, mint a tiszta, nyitott, közösségi.
- A nagyobb ismertségnek és jobb imáznak köszönhetően több turista fog Bajára érkezni. Ugyanakkor a tömegturizmus erősítése helyett inkább minőségi, a környezet, a helyi értékek és a közösség iránt elkötelezett turisták fogják a várost választani.
- Utóbbiak egyik csoportja lehet az öko-turisták, másik csoportja a slow turizmus iránt elkötelezettek. A slow, azaz lassú turisták számára már maga az utazás is élményt jelent, nem az a céljuk, hogy minél gyorsabban eljussanak A-ból B-be. Emellett nyitottak a helyi élményekre, üzletekre, éttermekre és a helyi emberek történeteire és életmódjára. Nem elvenni akarnak, hanem adni annak a közösségnek, amelyet meglátogatnak.
- A távlati célok közé tartozik a megvalósult aktivitások eredményeképpen a CittaSlow minősítés megszerzése, amely tovább erősíti a Tiszta Baja koncepciót és elhelyezi a várost a slow

turizmus térképén. Jelenleg Magyarországon csak Hódmezővásárhely rendelkezik ezzel a minősítéssel, tehát ez mindenképpen megkülönböztető tényező lehet a település számára. Ennek köszönhetően tovább emelkedhet a várost meglátogató minőségi turisták száma.

6. Partnerek

A) Nonprofit szervezetek, intézmények

A programban részt vevő nonprofit szervezetek (egyesületek, alapítványok, közhasznú társaságok, önkormányzat, önkormányzati fenntartású intézmények, oktatási intézmények) a saját tevékenységi körükhöz igazodó projekteket valósítanak meg, a program alapcéljához illeszkedve. A projekt-megvalósítók vállalják az egységes arculat használatát, amelyre az érdemi hatás kifejtése és az eredményesebb kommunikáció érdekében van szükség.

B) Vállalkozások

A programban részt vevő vállalkozások elsősorban tárgyi eszközök rendelkezésre bocsátásával és/vagy tevékenységükhöz illeszkedő feladatok önkéntes elvégzésével járulnak hozzá a program eredményes megvalósításához. Lehetőség van pénzügyi támogatóként is csatlakozni a programhoz (vagy akár azon belül egy-egy meghatározott projekthez), amelynek ellentételezéseként megjelenési felületet kínál a program.

C) Magánszemélyek

A program indítási, előkészületi fázisában a partner magánszemélyek önkéntes munka keretében segítséget nyújtanak a programgazda által összefogott szervezési, egyeztetési feladatok elvégzésében. A program végrehajtása során minden partner magánszemély egyéni lehetőségeinek, szaktudásának megfelelően segíti az összehangolt megvalósítást.

D) Helyi önkormányzat

A helyi önkormányzattal való együttműködés célja, hogy közösen sikerüljön megoldani a felmerült problémákat, emellett bizonyos, erőforráshiány miatt meg nem valósítható feladatokat átvállalnak a program résztvevői az önkormányzattól.

E) Helyi média

A helyi média részvétele a program sikeres megvalósításának elengedhetetlen feltétele. A szerepük nem csak a program bemutatásában jelentős, hanem az érintetti bevonás, illetve a sikerekről való beszámolás szakaszában is.

7. A program célcsoportjai

A) *Helyi közösség, szervezetek, intézmények*

A program közvetlen célcsoportját Baja teljes lakossága, illetve a városban tevékenykedő szervezetek és intézmények alkotják. A program aktív résztvevőként, illetve a megvalósult aktivitások hasznélvezőjeként tekint a helyi közösség tagjaira – legyenek azok magánszemélyek, profitorientált vagy nonprofit szervezetek.

B) *Helyi magánszemélyek*

A program a helyi magánszemélyek széles körét célozza meg:

- Fiatalok: A programban való részvétellel pozitív magatartási mintát sajátíthatnak el, amivel példaképpé válhatnak a szűkebb közegükben. Azért is kiemelt a bevonásuk, mert a település jövője érdekében fontos, hogy a város meg tudja tartani őket.
- Idősek: Amellett, hogy sokat lehet tanulni tőlük, azért érdemes részt venniük a programban, hogy hasznos elfoglaltság töltse ki a napjaikat, újra hasznosnak érezhessék magukat. A történeteik és tapasztalataik felbecsülhetetlen információforrást jelentenek.
- Szakértő polgárok: Azok az aktív lakosok, akik esetleg már most is aktív tagjai valamelyik civil szervezetnek vagy helyi intézménynek, örömmel osztják meg másokkal a tudásukat és szívesen tevékenykednek a közösség érdekében. Az ő identitásukhoz hozzátartozik az aktív helyi polgárság, törekednek a közösségi elképzelések megvalósítására. Ők azok a helyi hősök, akik a legfontosabb erőforrást jelenthetik az aktivitások megvalósítása során.
- Mozgósítható aktivisták: Olyan helyi polgárok, akik maguktól nem biztos, hogy elindítanak valamilyen kezdeményezést, de ha találnak olyan közösségi célt, amivel azonosulni tudnak, örömmel vesznek részt a megvalósításában.
- Passzív, csendes vagy kritikus lakosok: Ők a többiekénél nehezebben mozgósíthatóak a közösségi célok érdekében, szkeptikusok a közösségi aktivitások sikerével kapcsolatban. Ha látják a sikeresen megvalósult programokat, lehet, hogy idővel sikerül őket is aktivizálni vagy legalább meggyőzni őket a helyi összefogás fontosságáról.

C) *A városba látogatók*

A városba látogatók nem csak hasznélvezői a Tiszta Baja program részeként megvalósult aktivitásoknak, hanem annak aktív részeseivé is válhatnak utazásuk idejére. Amennyiben Bajára látogatnak, a város elvárja, hogy ők is odafigyeljenek a környezetre és betartsák a közösség szabályait.

Ittlétük alatt sokat tanulhatnak a helyiektől, illetve ők is számos új gondolattal és történettel gazdagíthatják a helyi közösség tagjait.

D) Más települések, szervezetek

A Tiszta Baja program megvalósításával a város példaképpé válhat más hazai vagy külföldi települések számára, amelyek képviselői el tudnak látogatni Bajára, hogy személyesen is megtapasztalják az elért eredményeket, illetve egyeztetni tudjanak a program irányítóival és résztvevőivel. A közösségi fejlesztéssel és bevonással kapcsolatos mintaprogram hasznos módszertani útmutatót, illetve összegyűjtött jó gyakorlatokat jelenthet számukra. Emellett tanulási és tapasztalatszerzési céllal a város felveheti a kapcsolatot más, a környezeti és közösségi programok megvalósításában járatos településekkel. Ebből a későbbiek során akár közös kezdeményezések, illetve új testvérvárosi megállapodások is szülehetnek.

8. A programban megvalósítható tevékenységek külföldi és hazai minták alapján

A program keretein belül olyan tevékenységek megvalósítására van lehetőség, amelyek illeszkednek a program által megfogalmazott alapvető célokhoz, valamelyik partnerszervezet tevékenységi körébe tartoznak és amelyet az adott szervezet fel tud vállalni.

A programgazda által a Tiszta Baja program keretében megvalósítani javasolt főbb tevékenységek:

- környezettudatos nevelés
- várostisztasági akciók
- városszépítő aktivitások
- környezetvédelmi ismeretterjesztés
- esélyegyenlőségi, szolidaritási kezdeményezések.

A felsorolt tevékenységek mellett további, a fő cél elérését célzó tevékenységek megvalósítására is lehetőség nyílik a program keretein belül. A konkrét tevékenységek megfogalmazása az egyes partnerek feladata, az általuk végrehajtani tervezett projekt keretében.

A következőkben bemutatott tevékenységek tervezett listája természetesen nem teljes körű, célja a legfontosabb hazai és nemzetközi jó gyakorlatok interpretálása, kiegészítve a Baján már jelenleg is működő kezdeményezésekkel. A program keretében megvalósuló aktivitásokat az érintettekkel

közösen érdemes kiválasztani, figyelembe véve a legjelentősebbnek tartott problémákat, valamint a rendelkezésre álló erőforrásokat.

A kezdeti időszakban egy-egy kísérleti tevékenység megtervezésével és lebonyolításával tud elindulni a program. Később, ahogy egyre több szervezet és magánszemély csatlakozik a kezdeményezéshez, lehetőség nyílik arra, hogy egy több lábon álló, több irányba nyitó programmá váljon a Tiszta Baja.

8.1. Tisztább Baja

Közös szemétszedés: A TeSzedd! szemétszedési önkéntes programban 2019-ben országszerte 240 ezren vettek részt több, mint 3 ezer helyszínen, így például Baján is. Mivel a korábbi és a szemétszedés utáni állapot között ilyenkor nagy a kontraszt, egy ideig van visszatartó ereje, az emberek jobban odafigyelnek környezetükre.

Szemétfogócska ([forrás](#)): A Baján már évtizedes múltta visszatekintő Szemétfogócska kampány a gyerekek és szüleik tudatosságát és érzékenységét igyekszik növelni. Ezt a programot érdemes lenne mintaprogramként a környező települések számára is hozzáférhetővé tenni (módszertani anyag, közös kampányok segítségével). Az idei évben a szervező a Középiskolás Szemétkommandó elnevezésű kampányt is el szeretné indítani.

Megvalósítási lehetőségek:

- Bekapcsolódás a Szemétfogócska kampányba
- Bekapcsolódás a Középiskolás Szemétkommandó kampányba

Szemétyűjtés figyelemfelhívó kampány (forrás): Baja mellett például Óbuda-Békásmegyeren is kreatív, figyelemfelkeltő szemetesek figyelmeztetik a lakosságot arra, hogy a megfelelő helyre dobják a szemetüket.

Kreatív szemétyűjtés (forrás): Vicses, a lakosság bevonására épülő szemétyűjtő megoldásokkal fel lehet hívni a szemetelés problémájára a figyelmet. Itt például a csikk bedobásával lehet jelölni, hogy Messi vagy Ronaldo-e a jobb játékos.

Köztisztasági kampány a szemetelés csökkentése érdekében (forrás): Ahogy a világ nagyvárosaiban, úgy Bécsben is problémát jelentett a közterületeket beszennyező cigarettacsikk, kutyaürülék, illetve lom – bár az osztrák főváros továbbra is előkelő helyen szerepel a város tisztaságát és életminőségét rangsoroló felmérésekben. A köztisztasági ügyosztály 2012-ben elindított köztisztasági kampánya a problémát okozó szennyezés felnagyításával arra hívta fel a figyelmet, hogy a szemetelés nem „kis semmiség”. A reklámok többek közt azt mutatták be, hogy a város utcáin egy óriási cigarettacsikk éktelenkedik, emlékeztetve, hogy mindenki maga felelős azért, hogy eltüntesse a saját szemétét. A plakátokon feltüntették a szabályszegésért kiszabható büntetés nagyságát is. A kampány hatására 30%-kal csökkent az eldobott csikkek száma, illetve kutatások szerint hasonló mértékben csökkent azok aránya, akik az utcán dobják el a csikket, valamint azoké is, akik nem ismerik a csikk eldobásáért járó bírság összegét.

Egy hasonló figyelemfelkeltő kampány Baján is hozzájárulhat a köztisztaság, illetve az azzal kapcsolatos tudatosság fejlődéséhez. Ugyanez az eszköz alkalmazható a rongálás, garázdaság, csendháborítás megelőzésére is, felhívva a figyelmet az egészséghez és pihenéshez való jog fontosságára. Megelőző jelleggel köztisztasági, illetve a szelektív hulladékgyűjtés, a hulladék megelőzésének fontosságával kapcsolatos oktatási segédanyagot is lehet készíteni a bajai iskolások számára, a témában kompetens helyi szervezetek bevonásával.

Ezen kívül Baja példamutató lehet abban is, ha komoly pénzbírságot vezet be a szemetelésért, és a bírságot mind a szemetelő lakosokon, mind a szemetelő turistákon behajtja.

Ambient kampány a műanyag hulladék csökkentésért (forrás): A Greenpeace nagy sajtófigyelmet kapott akciója volt 2019 júliusában, hogy műanyag hulladékokból kiemelkedő két óriási bálna jelent meg a Parlamentnél. Az akció célja az volt, hogy a „műanyagmentes július” programhoz kapcsolódva felhívja a figyelmet, hogy az állampolgárok nemet mondjanak az egyszer használatos műanyagokra. A Parlament előtti akció szimbolikus volt: azt jelezte, hogy a politikusok és a vállalatok elkötelezettségére is szükség van ahhoz, hogy felszámoljuk az élővilágot pusztító műanyagszennyezést.

A greenpeace.hu/stopmuanyag petíciót, melyben az egyszer használatos műanyag szatyrok betiltását követelik, már közel 200 ezer ember írta alá. Ahogy a Greenpeace anyagai írják, a világon évente 300 millió tonna műanyagot termelünk, aminek körülbelül a fele egyszer használatos műanyag. Ezeket sokszor csak 1-2 percig használjuk, de lebomlásukhoz több száz év sem elegendő. Percenként egy kamionnyi műanyag ömlik a tengereinkbe, az óceánok élővilágát Magyarországnál akár 27-szer is nagyobb szemétszigetek teszik tönkre. Az installációban látható műanyag szemét is a természetből érkezett: az olasz partokon gyűjtötték össze önkéntesek.

A hulladék 80%-a szárazföldre belsejéből kerül a tengerekbe, például áradásokkal, vagy a folyók sodrásával, illetve a széllel. Magyarország legnagyobb folyója, a Duna naponta 4,2 tonna műanyag hulladékot szállít a Fekete-tengerbe. Az apró, úgynevezett mikroműanyagok bekerülnek a táplálékláncba – többek között az emberi szervezetbe is például a csapvízzel, palackozott ásványvizekkel.

Egy, a Dunából kigyűjtött műanyagokból készült installáció Baján is felhívhatná rá a figyelmet, hogy miért is olyan fontos odafigyelni a környezetre. A PET-palackokból készült „műanyaghal” installáció nyáron akár a szabadstrandon is helyet kaphatna, emlékeztetve mindenkit arra, hogy ne szemeteljen, ne dobja a műanyagot a Dunába.

Baja kitűnhetne azzal is, hogy ez lehetne az első magyarországi város, mely offenzívát hirdet az egyszer használatos műanyagokkal (becsomagolt zöldségek, szívószál, egyszer használatos műanyag poharak,

PET-palackos ásványvizek, üdítők, ételes dobozok, nejlonzacskók stb.) szemben, alternatív megoldásokat kínálva.

Műanyagmentes turisztikai célpont ([forrás](#)): A műanyagmentesség terén jó példa az olaszországi Trentino megyében, a Pejo-völgyben kialakított műanyagmentes sítér, amely az első ilyen jellegű sítér a világon. A projekt első lépéseként számúzték a sítér menedékházaiból, szállodáiból és vendéglőiből az egyszer használatos műanyageszközöket, de a tartósabban használt műanyag edényektől is megválnak, sőt, a kis kiszerelésű majonéz és ketchupos tasakokat is eltüntetik. A környékre látogató turistákat pedig arra próbálják ösztönözni, hogy ne vigyenek magukkal műanyag tárgyakat az Alpokba, különös tekintettel az eldobható műanyagokra. A döntés hátterében az a milánói egyetemek által készített tanulmány áll, amely szerint a Stevio Nemzeti Parkban lévő Forni-geleccser jege kilogrammonként 74 darab mikroműanyag-darabkát tartalmaz.

8.2. Zöldebb Baja

Zöldségtermesztés közösségi területeken ([forrás](#)): A parkokban és közösségi területeken nem csak dísnövényeket lehet termeszteni, hanem akár fűszernövényeket, zöldségeket is, amelyeket közösségi célokra lehet felhasználni. Tehát amellet, hogy színesíti és illatosabbá teszi a várost, számos fogást lehet ízesíteni velük.

Lakossági palántaosztás ([forrás](#)): Több városban, így például Békéscsabán is hagyomány a tavaszi virágpalánta-osztás, amelyeket mindenki a saját kertjében, erkélyén ültethet el, így járulva hozzá a város virágosabbá tételéhez.

Közösségi kertek kialakítása ([forrás](#)): A közösségi kertek azok számára nyújtanak zöldség- és gyümölcsstermesztési lehetőséget, akiknek nincs saját kertjük. Miközben mindenki a saját parcelláját műveli, a közösség tagjai sokat tanulhatnak egymástól és erősíthetik közösségi kapcsolataikat is. A nagyobb munkálatokat közösen könnyebben el tudják végezni, betakarításkor pedig akár közös főzést is szervezhetnek, ahol a közösség tagjai együtt tudják elfogyasztani a megtermelt zöldségeket és gyümölcsöket. Jelenleg országszerte közel 70 közösségi kert található, a fővárosban különösen népszerű a művelhető kertekkel nem rendelkező belvárosi területek, illetve lakótelepek környékén. A sok jelentkező miatt általában sorsolással döntenek el, hogy kinek jut parcella.

Zöldségkertek közös megművelése ([forrás](#)): Azok, akik betegség vagy bármilyen egyéb ok miatt már nem tudják, vagy nem szeretnék megművelni az egész kertjüket, megoszthatnák másokkal, akiknek nincs kertje. Így amellett, hogy lehetőségük nyílik arra, hogy saját maguknak termesszenek zöldséget, kapcsolat is kialakulhat a kertművelők között, akik megoszthatják egymással tudásukat, tapasztalataikat. Az idős emberektől különösen sokat lehet tanulni a kertészkedésről: Ők még ismerik a

vegyszermentes, természetes módszereket alkalmazó növényvédelmet, illetve, hogy mit, mikor és hogyan érdemes ültetni, hogyan kell gondozni és hogyan lehet szaporítani.

Faültetés a városban született gyerekeknek ([forrás](#)): Több településen, így például Martfűn, Pázmándon, Pomázon, Szigligeten, Szobon, Zsámbékon is szokás, hogy évente egyszer minden, a településen született gyermeknek ültetnek egy-egy fát. Amellett, hogy a gesztus mindig emlékeztetni fogja a gyerekeket a gyökereikre, évek során egész kis ligetet alakít ki a városban, hozzájárulva ezzel a jobb levegőminőséghez és a város hűtéséhez.

Wiener Linien

@wienerlinien

Es wird grüner in Wien: 5 Bim-Wartehäuschen haben ein Blätterdach bekommen 🌿🌱 Übrigens können GärtnerInnen, ArchitektInnen und andere Unternehmen derzeit kreative Ideen für grüne Haltestellen einreichen ➡ innovationspartnerschaft.at/challenges #sogrünfährtwien

♡ 110 12:35 - 2019. aug. 19.

Zöld buszmegállók (forrás): A zöldítés kiterjedhet a közterületekre is, a buszmegállók zöldítésével nem csak a városi környezet lesz zöldőbb, hanem egyúttal a közösségi közlekedésre mint fenntartható közlekedési módra is felhívja a figyelmet. Bécsben 2019 nyarán kísérleti jelleggel öt megállót futtattak be vadszőlővel, ami nem csak az utasváró árnyékolásában segít, hanem a levelek párologtatása is hűti majd a levegőt. Mindez a hősziget-jelenség ellen is megoldást jelenthet, frissítve és hűtve a lebetonozott városi közeget. Ha a megoldás beválik, Bécs 2200 megállóból álló hálózatára is kiterjesztik. Baja esetében lényegesen kevesebb megálló zöldítését jelentené az ötlet megvalósítása – a buszmegállók növényekkel való árnyékolása nem csak a várakozás kényelmét növelné, hanem valódi színfoltokká alakítaná azokat.

Méhbarát buszmegállók ([forrás](#)): Hasonló megoldást valósított meg a hollandiai Utrecht városa is. Ott olyan fűfélékkel és virágzó növényekkel ültették be 300 megálló tetejét, amelyeket előszeretettel látogatnak a méhek. Amellett, hogy az így zöldített megállók megszépítik a várost, felfogják a szállóport és az esővizet is. A víz párolgásával kellemesebb klímát teremtenek a megállóban várakozók számára. A „méhbaráttá” tett kialakítás pedig hozzájárul a városi biodiverzitás fenntartásához. Emellett a város támogatást nyújt ahhoz is, hogy a házak tetejét zöldebbé alakítsák a lakók. A méhbaráttá tett buszmegállók tehát egyszerre támogatják a méheket és a közösségi közlekedést.

Méhbarát város ([forrás](#)): A szlovén fővárosban, Ljubljanában nem csak a buszmegállókat, hanem az utak melletti zöldfelületeket is méhlegelőként szolgáló növényekkel ültették be. Emellett városszerte száz helyen telepítettek méhkaptárakat, jellemzően lakóépületek, közintézmények, de akár szállodák tetején is. A parkokban látványkaptárakat helyeztek el, a városban pedig méhecske-ösvényt alakítottak ki. Érzékenyítő programokkal segítenek eloszlatni a méhekkel kapcsolatos félmeket és előítéleteket.

Amellett, hogy a méhek sok városi növényt segítenek beporozni, igen jó minőségű mézet is készítenek – ezt protokollajándékként használja a város. A programnak turisztikai vonzereje is van, szerveznek például olyan cukrászversenyt, amelynek a méz van a középpontjában. A projekt „Jó gyakorlat” címet nyert el az Európai Uniótól, egy EU-s projekt keretében más városokkal is megosztják a tapasztalataikat. Egy ilyen jellegű program megvalósítása Baja számára is jó lehetőség lenne arra, hogy erősítse a város természetközelségének üzenetét.

Úszó kertek a Dunaparton ([forrás](#)): A 2020-as tervek szerint Bécsben a várost kettészelő Duna-csatorna Kaiserbadschleuse részén zöldebbé fogják tenni a jelenlegi betonszigeteket. A fák, bokrok és egyéb növények ültetésével megvalósítandó zöldítés célja, hogy az emberek ingyen tudjanak hűsölni, hiszen ezek a zöldfelületek elősegítik majd a hűvös levegő gyorsabb és intenzívebb áramlását – elviselhetőbbé téve a nyári forróságot. Párizsban a Szajnán már megvalósult egy hasonló beruházás, ez volt a minta Bécs számára. Többek között az ilyen zöld újítások teszik Bécset a világ egyik legélhetőbb városává.

Hűsölő park az Esterházy-parkban ([forrás](#)): Bécs másik, az idei kánikula elviselhetőbbé tételét célzó beruházása egy 10.600 négyzetméteres hűsölő park kialakítása. A kevesebb beton- és aszfaltfelületnek, illetve a sok-sok zöld növénynek, párapapuknak és szökőkutaknak köszönhetően akár 6 fokkal alacsonyabb lehet a parkban a hőmérséklet, mint a környéken.

8.3. Helyi közösség fejlesztése

Közösségi egyeztetés ([forrás](#) és [forrás](#)): A várost és annak lakóit érintő témában szervezett közösségi egyeztetésen szakemberek és helyi lakosok közösen vitatják meg a problémákat és a megoldási lehetőségeket. A képen az egyik EU Zöld Levél díjas város, a belga Leuven lakosai egyeztetnek a település mobilitási tervével kapcsolatban. A többféle szempont megismerése mellett a közösségi egyeztetés a helyi lakosok felelősségérzetét, döntési kompetenciáját is erősíti. A részvételi típusú demokrácia működési modellje Budapest Főváros Önkormányzatánál is megjelent, az új

főpolgármester, Karácsony Gergely okosvárosért és részvételiségért felelős főpolgármester-helyettesnek nevezte ki Kerpel-Fronius Gábort. Emellett egymilliárd forintos keretösszeget határoztak meg a részvételi költségvetés számára, amelynek felhasználásáról a város lakói dönthetnek majd. A folyamat kialakításakor számos európai nagyváros példáját tanulmányozták, a döntéshozatalt online platformok és közterületi részvételi pontok fogják segíteni.

Helyi értékek megmutatása, bemutatása ([forrás](#)): A helyi identitás, a város, a története és jellegzetességei miatti büszkeség erősítése volt az Egyesült Királyságban található Blackburn „Belonging” kampányának fő célja. Különlegessége, hogy közigazgatási, profitorientált és önkéntes szervezetek széles köre vett részt a megvalósításában. A kampány részeként többek között azt is összegyűjtötték, hogy ki miért büszke arra, hogy a településen él – az érveiket és történeteiket plakátokon keresztül osztották meg a közösség tagjaival.

Baja esetében a büszkeség-érzést különböző aktivitások (helyi közösséget megszólító rendezvények, rendezvényekre való kitelepülés, szabadidős elfoglaltságok, például: KulinART, BorIQ), oktatási segédanyagok (például: a helyi értékeket és történeteket bemutató társasjáték, közösségi játékok, munkafüzetek) és segédeszközök (például: helyi értékeket és történeteket bemutató kiadványok, ajándéktárgyak) segítségével lehet elérni. Ezek elsődleges célja, hogy a helyi lakosságot minél hatékonyabban és sokrétűbben vonja be a közösség életébe, erősítse a közösség-érzetet, valamint a büszkeséget amiatt, hogy Baján élnek.

Jó példa erre a korábbi, az önkormányzat elé kihelyezett „Szeretlek Baja” tábla is, amelyre mindenki felírhatta, mit szeret, mire büszke Bajával kapcsolatban. Ezt a kezdeményezést érdemes lenne újraéleszteni, továbbfejleszteni, a begyűjtött válaszokat pedig egy belső PR-kampány keretében felhasználni.

Önfelfedező program fiataloknak (forrás): Izlandról indult az a program, amelynek segítségével az elmúlt 20 évben sikerült visszaszorítani a fiatalok alkohol-, drogfogyasztását és dohányzását, valamint javítani a közbiztonságot. A kamaszok számára olyan délutáni programokat biztosítanak, amelyek az önfelfedezés mellett sok-sok élménnyel gazdagítják őket. A program partneri körét jelenleg 27 országból 110 helyi közösség alkotja.

Szomszéd ünnep (forrás): Több nemzetközi és hazai városban, így például Ballószögön is volt már szomszéd ünnep, amelynek keretében családi és baráti társaságok grillezhetnek közösen. Az esemény egy, a helyi identitást erősítő programsorozat részeként valósult meg. Hasonló rendezvényt Baja is szervezhetne, a bajai kisközösségek fejlesztése érdekében.

Baja Hőse ([forrás](#)): A Mi Városunk Egyesület 2018-ban már második alkalommal adta át a „Baja Hőse” díjat. A kezdeményezés célja, hogy elismerje és megmutassa azokat az embereket, akik a közös érdekében dolgoznak. A helyi hősök megmutatása elismeri a közösség érdekében végzett munkát, egyben erősíti a helyi közösséget.

Szolidaritási akciók ([forrás](#)): A Rotary Club Baja által öt évvel ezelőtt útjára indított program célja, hogy a helyi diákok az érettségi megszerzéséhez szükséges ötven óra közszolgálatból legalább tízet sérültek segítségével töltsenek el. A hasonló jellegű, érzékenyítő programok erősítik a közösség összetartó erejét, illetve az egymásra való odafigyelést. Az önkéntesek és a rászorulóknak egymásra találásával mindkét fél sokat tanulhat egymástól.

Bácska Kincse Fesztivál ([forrás](#)): A helyi termelőkre és termékeikre fókuszáló fesztivál és szüreti felvonulás egy helyen és egy időben mutatja be az érdeklődő helyieknek és turistáknak Baja gazdagságát. A Baja-Gemenc Természeti Napok a rendezvény kísérő programjaként Baja és környéke természeti értékeire hívja fel a figyelmet, ami megint csak összefügg a Tiszta Bajával.

Ünnepek közös megünneplése ([forrás](#)): 2015 óta két héttel karácsony előtt együtt ünnepelnek a bajai újvárosi városrész lakói, az ünnepi műsorral az Újvárosi Általános Iskola és Óvoda közössége készül. Ehhez hasonlóan több városban, így például Kéthelyen, Monoron, illetve Vásárosnaményban is szokás, hogy a közterületen elhelyezett tojásfa segítségével közösen is megünneplik a húsvétot. Vásárosnaményban iskolások, Monoron a helyi kézművesek díszítik a tojásokat, Kéthelyen pedig először csak a helyiek tojásaival díszítettek, utána a megyei településekről is kértek egy-egy tojást, 2018-ban pedig már szerte az országból, illetve külföldről is kaptak újabb díszeket.

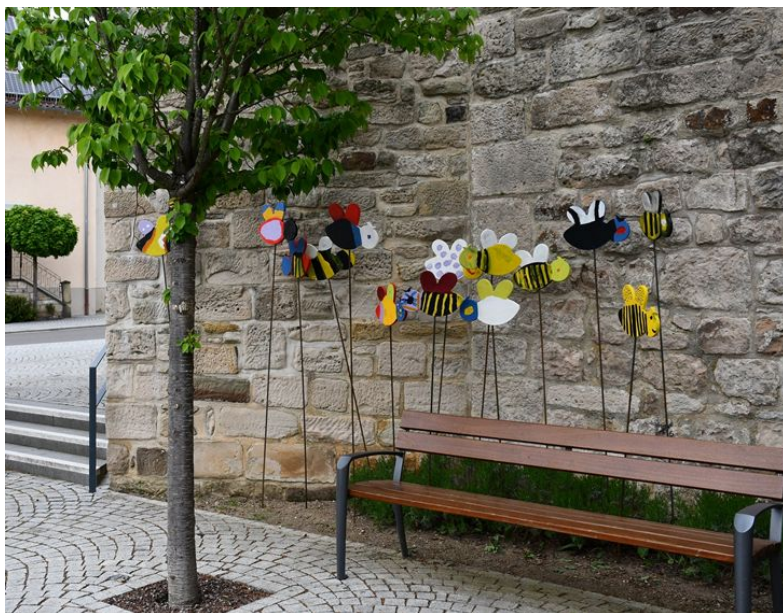

Közterületek örökbe fogadása ([forrás](#)): Pesterzsébeten 2019-ben már harmadik alkalommal hirdették meg azt a közösségépítő versenyt, amelynek keretében kisebb közösségek „örökbe fogadhatnak” egy-egy játszóteret vagy kutyafuttatót. A nyertes pályázók szakmai segítséget, valamint a felújítási, tereprendezési munkák elvégzéséhez szükséges anyagokat és eszközöket kapnak az önkormányzattól. Ezek segítségével a közösség tagjai tehetnek a környezetükért és mivel jobban magukénak érzik az örökbe fogadott területet, jó eséllyel jobban fognak vigyázni az állapotára és az esetleges rongálókra is. Az önkormányzat bevonásával Baján is megvalósítható lenne egy hasonló program.

Baján működőképes lehet ezen kívül a “Zöldfelületek örökbe fogadása”, melynek fő feladata lenne, hogy a tervezéssel, programok szervezésével, új kezdeményezések felkarolásával és megvalósításával segítse a helyi környezeti elemek megóvását és fejlesztését. A közösségi munka során kiemelt figyelmet kell fordítani a helyi sajátosságokra, a lakosság igényeire, a fenntartható fejlődés szempontjaira.

Virágos Baja ([forrás](#)): A bajai óvodák és iskolák is csatlakozhatnak a Virágos Baja mozgalomhoz, amelyet a Bajai Városvédő és Városszépítő Egyesület hirdetett meg. A résztvevő intézmények vállalják, hogy a gyerekek által gondozott kertek részt vesznek az őszi és tavaszi megmérettetésen. A legvirágosabb óvodák és iskolák külön kategóriában is versenyezhetnek egymással.

Virágzó testvérvárosi kapcsolatok: Baja német testvérvárosa minden testvérvárosnak küldött tavasszal virágmagokat, hogy ültessék el. Majd a nyári időszakban a képen látható méhecskét (farostlemezből) küldték (egyét ők festettek meg, egyet a testvérvárosnak kellett) és a virágos részre kitenni. A bajai kertészet további méhecskéket is készített és azokból is helyezett el párat a “kiskertekben”. Mivel a testvérvárosi kapcsolat miatt számos farostlemez-méhecske lepte már el a várost, érdemes elgondolkozni Baja méhbarát várossá alakításának megvalósításán, Ljubljana előző alfejezetben bemutatott példáját követve.

8.4. Környezettudatos nevelés

Környezettudatosság projektnap ([forrás](#)): Az általános iskolások és óvodások számára szervezett projektnap a Hulladékcsökkentési Hét keretében valósult meg Baján. A gyerekek játékos módon ismerhették meg az újrahasznosítás és a szelektív hulladékgyűjtés módszereit. A szemléletformáló hatás mellett számolni lehet azzal is, hogy a gyerekek családon belül is megosztják a tudásukat. A környezettudatosságra fókuszáló programokba és játékokba érzékenyítő jelleggel a városba látogató turistákat is be lehet vonni.

Megvalósítási lehetőségek:

- Környezettudatos foglalkozások kisiskolások részére

Tudatos vízfelhasználást segítő programok ([forrás](#)): Az esztergomi Duna Múzeum 2018-ig tartó Víz-Idő kiállításának részeként számos, a vízgazdálkodással és tudatos vízfelhasználással kapcsolatos játékot próbálhattak ki a gyerekek. A Duna közelsége és a városban működő Nemzeti Községi Központ Víztudományi Kara egyedülálló lehetőséget jelent Baja számára egy hasonló, a víz értékét hangsúlyozó kiállítási hely vagy programsorozat létrehozására. A bajai gyerekek óvodáskortól egészen az iskola végéig rendszeresen (évente, két évente) részt vehetnek az egyetem által szervezett, a víz jelentőségével és tulajdonságaival, tudatos vízfelhasználással, vízgazdálkodással kapcsolatos interaktív programjain. Ezzel nemcsak a vízhez szorosan kötődő bajai identitásuk erősödik, de a vízügyszakember-képzés utánpótlása is biztosítottá válik. A program kiegészülhet egy vízügyi oktatási segédanyaggal is, amelyet az oktatás során tudnak használni a gyerekek tanárai. A helyi gyerekek és fiatalok mellett a turisták is kiemelt célcsoportjai lehetnek egy ilyen kezdeményezésnek.

Természeti értékek megmutatása (forrás): A közeli Gemenci erdőben ökoturisztikai központ, erdei iskola, erdei vasút, tanösvények, túralehetőségek, természeti gyűjtemények és számos izgalmas programlehetőség várja a helyi iskolásokat, valamint a városba látogatókat. A Tiszta Baja program illetően értelemben nemcsak magára a városra, hanem az azt körülvevő természet megóvására is vonatkozik.

A természeti értékek megmutatása megvalósulhat például az óvodákba látogató szakembereknek köszönhetően is – a bajai Szent Balázs Katolikus Általános Iskola és Óvoda hagyományos tavaszi programjának részeként a gyerekek megismerkedhettek a helyi madarakkal. A Bajaszentistváni Általános Iskola alsó tagozatos diákjai pedig a felelős kutya- és cicatartás megismerése mellett az órákon vendégként részt vevő kutyákkal és cicákkal is összebarátkozhattak. Az Újvárosi Óvoda a Föld Napja alkalmából nem csak vízimadár-látogatást szervez a Sugovica partján, hanem a szülők közreműködésével ideiglenes állatsimogatót is létrehoz. A Duna-Dráva Nemzeti Park által meghirdetett roadshow keretében pedig egy-egy gólyafészeknél lehetett ismerkedni a gyűrűzésre váró gólyafiókákkal.

Megvalósítási lehetőségek:

- Rajzpályázat gyermekek részére
- Terepfoglalkozás földikutya témában - “bajai és ritkább, mint a panda”

Útmutató a lassú turisták számára (forrás): Egy, a zágrábihoz hasonló útmutató segít a turistáknak tudatosabbá és zöldebbé válni, illetve a helyi közösségnek a turisták felé megfogalmazott elvárásait is rögzítheti.

Megvalósítási lehetőségek:

- Petőfi-szigeten elhelyezett ismertető, útmutató a lassú turisták részére

Útmutató és praktikus ajándék a lassú turisták számára: A koppenhágai látogatóközpont nem csak fenntarthatósági tippeket ad a látogatóknak a szórólapon, hanem egyúttal a papír újrahasznosítására is ad ötletet: megmutatja, hogy hogyan három lépésben ivópoharat hajtogatni és megkóstolni belőle a kiváló minőségű dán csapvizet. Az ötlet könnyen megvalósítható lenne Baján is, már csak azért is, mert a Duna közelsége miatt kiemelt téma a város számára a víz.

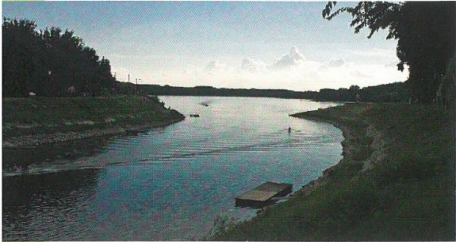

Programjavaslatok és ötletek a lassú turisták számára (forrás): Koppenhága turistáknak szóló weboldala fenntartható programjavaslatokkal, beszerzési forrásokkal segíti a városba látogató lassú turistákat. Alternatív közlekedési módokat (kerékpár, kajak) javasol, listázza a városban található

öko-szálláshelyeket és bevásárlási lehetőségeket, illetve az organikus alapanyagokat felhasználó éttermeket.

1 hetes programajánló önálló szervezésű utakhoz a Bajai kistérségben

Útikalauzunkat úgy terveztük, hogy mindenki érdeklődésének megfelelően összeállíthasson belőle pár napos, vagy akár egy hetes programot, melyet a Bajai kistérségben töltsön el. Most két mintaprogramot kínálunk az ökoturisták számára, melyekkel megismerhetik térségünket. Minden programhoz részletes információkat talál kiadványunkban.

„Természetben a család”
ökoturisztikai programajánlat
(természetkedvelő gyermekes családoknak, sok vízi- és erdei programmal)

1. nap: Baja városának és természeti értékeinek megtekintése (séta a Petőfi-szigeten, vagy a Sugovica parton a Türr kilátóhoz), strandolás. A Petőfi-szigeti halászcserében Bajai halászlé fogyasztása.

2. nap: a bajai Nagy-Pandúr sziget bejárása (Pandúr-szigeti tanösvény, Dunapart), strandolás.

3. nap: Máriakönyve-Vodica megtekintése (tanösvény, kegyhely, játszópark), majd délutáni sétahajózás, vagy vízitaxizás a Sugovicán.

4. nap: Duna-hidon át irány Dunafürdő, a Cserta-i kirándulóerdő, túrázás, majd strandolás a Dunán.

5. nap: a Pörbolyi Ökoturisztikai Központban kisvasutazás, tanösvények megtekintése, játszópark, esetleg sétahajózás.

6. nap: a Dávodi Strandfürdőben élményprogramok, a környék természeti értékeinek megismerése.

7. nap: bajai szabadprogram, sétakocsizás a városban, lovasutazás látogatás stb.

„Kerekezők Kihívása” ökoturisztikai programajánlat
(élményekben gazdag, sok túrával tűzdelt, részben nomád programok, edzett kerekpárosoknak)

1. nap: A bajai Nagy-Pandúr szigeten sátorverés, strandolás a Sugovicán, a sziget megismerése (Pandúr-szigeti tanösvény, Dunapart).

2. nap: Tekerés Bajára, egy kör a Petőfi-szigeten, majd a Sugovica-parton a Türr

kilátóhoz, utána a Duna-hidon át Dunafürdőre, a Cserta-parti kirándulóerdő és a Dunafürdői túraút bejárása, strandolás a Dunán.

3. nap: tekerés Pörboly felé (nem szerencsés a főútra irányítani a kerekezőket). Útba jutva a Nyéki-Holt dunai tanösvényt. Majd a Pörbolyi Ökoturisztikai Központban kisvasutazás a gemenci erdőben.

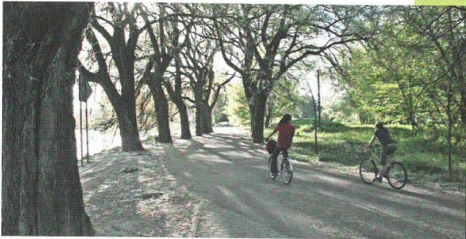
4. nap: a dunai töltésen biciklivel Ösükoszdig (Vajdas-toroki tanösvény), vagy akár a szekszárdi hídig. Érsekcsanád hajóval át lehet kirándulni a Veránka-szigetre. Közben a dunai strandokon fürdőzés.

5. nap: Szeremle érintésével a dunai töltésen Dunafalva a célpont. Itt strandolás, programok, sátorverés.

6. nap: Dunafalváról indulás Dávodfürdő felé (mezőgazdasági, betonozott út visz oda). A strandfürdő után Hercegszántó, a Karapancsai Kastély és Major valamint a Kádai tanösvény megtekintése után Homorúd, Újmo-hács, Dunafalva irányban a dunai töltésen vissza Bajára.

7. nap: aki végigcsinálta ezt a túrát, annak jár a kikapcsolódás.

Turistainformáció
Tourinform Iroda Baja, Szentháromság tér 11.
Telefon: (+36) 79/420-792 | www.baja.hu

Öko- és gasztroturisztikai útikalauz és egy hetes programcsomag: A lassú turizmushoz nagyon hasonlót taglal, az a 2009-ben Bajai Kistérség kapcsán megjelent „A természet minden íze” című kiadvány, mely 88 oldalon tárgyalja a bajai kistérség ökoturisztikai és gasztroturisztikai látnivalóit.

Mint a 3. oldalon írják: „Kiadványunk a Bajai kistérség településeit az egyik legerősebb vonzerejük, a természeti értékek és természetközeli élmények, valamint az egyedi gasztronómia felől ismerteti meg az idelátogató vendégekkel.

Kistérségi kiadványról lévén szó Baja mellett így a következő településeket is bemutatja: Máriakönyve – Vodica, A Gemenci erdő, Nemesnádudvar, Sükösd, Érsekcsanád, Szeremle, Dunafalva, Bátmonostor, Nagybaracska, Csátalja, Dávod, Hercegszántó.

A 78. oldalon találhatók a „zöld napok”, különböző ehhez kötődő „ünnepek” – kár, hogy ezekkel Baja azóta sem él kommunikációjában.

Ami igazi különlegesség: két darab 7 napos programcsomag bemutatása. Az egyik a „Természetben a család” ökoturisztikai programajánlat, a másik a „Kerekezők kihívása” ökoturisztikai programajánlat. Ilyenek kidolgozására ismét szükség lenne– már csak azért is, mert a turisztikai kínálat az elmúlt tíz évben jelentős fejlődésen ment át.

8.5. Élhetőbb, egészségesebb Baja

Kerékpáros közlekedést támogató kampány ([forrás](#) és [forrás](#)): A kerékpáros közlekedést népszerűsítő kampány pozitív hatásai több területen is jelentkeznek. A légszennyezettség csökkenése mellett javul a közlekedési morál, a közlekedésben résztvevők jobban odafigyelnek egymásra, ráadásul akik kerékpároznak, azoknak az egészségi állapota is javul. A 2025-re a teljes kibocsátásmentességet tervező Koppenhágában jelenleg a lakosok 62 százaléka közlekedik kerékpárral – köszönhetően a városi közlekedés 1970-es években lezajlott újragondolásának, amelynek egyik fő célja az volt, hogy az autóközpontúságról a kerékpározás irányába tereljék a várost és a lakosságot.

odautazók számára is. A döntésnek köszönhetően hétköznapiakon 60 százalékkal nőtt a buszokat használók száma, a hétvégi napokon pedig megduplázódott. Franciaország több vidéki kisvárosában is tesztelik a megoldást, Valenciennes városában a 25 év alattiak utazhatnak ingyen, 20 eurós regisztrációs díj megfizetését követően. A buszok hatékonyabb közlekedési módot jelentenek, csökkentik a forgalom nagyságát és a károsanyag-kibocsátást, ezáltal pedig a levegő minőségének javulásához is hozzájárulnak.

Környezettudatosságot jutalmazó applikáció (forrás): A finnországi Lahtiban vezették be azt az applikációt, ami a felhasználók által választott közlekedési módok ökológiai lábnyomát méri, a jól teljesítőket pedig virtuális kreditekkel jutalmazza. A program célja a szén-dioxid-kibocsátás csökkentése, illetve az energiamegtakarítás. Az applikáció képes arra, hogy valós időben megállapítsa a felhasználó sebességét, így meg tudja határozni a közlekedési formát, a megtett távolság és a felhasznált idő alapján pedig ki tudja számolni az utazással járó szén-dioxid-kibocsátást. A fenntartható utazási módokat választók, mint például a gyalogosok, kerékpárosok vagy a közösségi közlekedéssel utazók virtuális kreditekhez jutnak, amelyeket az alkalmazás fenntartható szolgáltatásokat kínáló piacán tudnak beváltani. A projekt indulásakor, 2019 őszén 300 önkéntes kezdte el tesztelni az applikációt. Az átfogó zöld megközelítésnek köszönhetően Lahti nyerte el az Európai Bizottság döntése alapján a 2021-es Európa Zöld Fővárosa címet.

Élhetőbb, egészségesebb utcák ([forrás](#)): Londonban már alkalmazzák a Lucy Saunders által kidolgozott Egészséges Utcák koncepciót. Ennek fő elemeit jelenti például a tiszta levegő, a kevesebb zaj, a biztonságos közlekedés (lehessen sétálni és biciklizni, autós forgalom csillapítása), a pihenésre kialakított, védett helyek, valamint a lassításra, megállásra csábító programok, látnivalók. Bár Baja jóval kisebb város, mint London, itt is megtalálhatóak azok a gócpontok, amelyek átalakításával kényelmesebbé és élhetőbbé tehető a közösség (és a turisták) élete.

Hűsítő ivókutak ([forrás](#)): Bécsben 900 ivókút segítségével frissíthetik fel magukat nyáron a járókelők. A forgalmas helyeken elhelyezett, három méter magas fémoszlopokból hűsítő és kiváló minőségű csapvizet fogyaszthatnak a helyiek és a turisták is, ami segít elviselhetőbbé tenni az egyre jobban elhúzódó nyári forróságot.

Könnyen kialakítható ivócsapok (forrás): Az ivókút árának töredékéből valósítható meg a hazai fejlesztésű ivócsap, amelyet a tűzcsapokra lehet felszerelni. Az ivócsapon elhelyezett gomb megnyomásával 15 másodpercig folyik a víz a csapból, tehát víztakarékos a megoldás és a tűzoltók munkáját sem akadályozza – tehát a tűzcsap továbbra is alkalmas az eredeti funkciója ellátására. Budapesten jelenleg közel 50 helyen működik ilyen ivócsap.

Töltőállomás elektromos autók számára (forrás): 2019 márciusában helyezték üzembe az első univerzális villámtöltőt Baján, az Optimum Solar telephelyén. Az 55-ös útról könnyen elérhető töltőállomás kényelmesebb és gyorsabb megoldást jelent a környékre látogatók számára, ezért jól kiegészíti az önkormányzat által biztosított és a Nissan-kereskedésben elérhető töltési lehetőséget. Az, hogy Baján már többféle töltési lehetőség is elérhető az elektromos autók számára, vonzóbb és

könnyebben elérhető célponttá teszi a várost a környezettudatos autósok körében. Érdemes lenne a lehetőségről szélesebb körű tájékoztatást biztosítani a turisztikai célú kommunikációs felületeken.

Lakossági szűrőprogramok (forrás): Szolnokon 2019-ben 13. alkalommal rendezték meg a „Tiszta Szívvel Szolnokért!” betegségmegelőző lakossági szűrőprogram-sorozatot, amelyen évről évre egyre többen vesznek részt. Az ingyenes, egyhetes programon szakorvosok, illetve szakápolók adnak elő, végeznek állapotfelmérő szűréseket (például nőgyógyászati rákszűrés, mammográfiás vizsgálat, urológiai szűrés, látásélesség vizsgálat, tüdőszűrés, szív- és érrendszeri rizikószűrés, mentálhigiénés tanácsadás), illetve személyre szabott tanácsadást is biztosítanak, minden nap más helyszínen és más vizsgálati lehetőségekkel. Egy kihelyezett, koncentrált szűrőprogrammal azokat is el lehet érni, akik maguktól nem vennének részt betegségmegelőző szűréseken, illetve akik nem tudják megoldani, hogy minden külön vizsgálat miatt szabadnapot vegyenek ki.

Lakossági szűrőprogramok Baján és a kistérségben: A Bácskaiak Egymásért Közhasznú Egyesület betegképviseléssel, adminisztrációs és személyes segítségnyújtással foglalkozik; emellett prevenciós szűrővizsgálatokat szervez. Egyesületük 2003. február 13-án került bejegyzésre. Létszámunk 320 fő körül mozog, és folyamatosan növekszik. Az igénybevevők között kisgyermekek éppúgy megtalálhatók, mint egészen idős emberek, tagjaink létszámát a sorstársak mellett patronáló személyek is gyarapítják. A tagság Bajától 50 km-es távolságig terjed. Szervezetük immáron 12 klubot fog össze.

8.6. Minta Baja

Közösségi fejlesztés mintaprogram ([forrás](#)): Az Egyesült Királyság nemzeti lottótársaságának alapítványa, a Big Lottery Fund támogatásával jött létre 2010-ben a Community Planning Toolkit kezdeményezés. A legfőbb célja az volt, hogy három mintaprogram tanulságai alapján kidolgozzon egy olyan módszertant, amelynek segítségével hatékonyan lehet közösségi programokat megvalósítani.

A Tiszta Baja program lehet hazánkban az a közösségi fejlesztési program, amely a más térségekre, városokra is jellemző problémák megoldásához módszertani segítséget, sikeres jó gyakorlatokat tud biztosítani. A megvalósuló mintaprogramok tanulságai hozzájárulnak a koncepció véglegesítéséhez, amelyet a helyi sajátosságok figyelembevételével más településeken is sikeresen lehet alkalmazni. A projekt anyagi fenntarthatósága érdekében hasznos, ha a koncepció kitér a forrásbevonási lehetőségekre is – EU-s vagy helyi pályázati források felkutatásával, támogatók bevonási módszereire.

9. A Tiszta Baja Program megvalósításának folyamata

Az aktivitások tervezésének és megvalósításának folyamata nagyban függ a kiválasztott tevékenységektől, illetve a résztvevő szervezetek tapasztalataitól és lehetőségeitől. A felvázolt folyamat ezért egy általános, a főbb elveket és lépéseket bemutató leírás, amelyet érdemes a helyi adottságokhoz igazítani.

A) Előkészítés

- Az előkészítési folyamat első lépését az érintettek feltérképezése jelenti. Fontos tudni, hogy a településen milyen szervezetek tevékenykednek, hiszen ők lesznek később a tervezési és megvalósítási szakasz legfontosabb partnerei. Ez segít annak a feltárásában is, hogy milyen jellegű szaktudással és kompetenciákkal rendelkeznek a potenciális együttműködő partnerek. Főbb érintetti kategóriák a következők: civil szervezetek, oktatási és kulturális intézmények (köztük: óvodák, általános és középiskolák, egyetemek, múzeumok), média, helyi kis- és nagyvállalatok, közigazgatás (helyi önkormányzat és helyi, regionális hatóságok érintett szervezeti egységei).
- Az elkészült érintetti lista alapján kerülhet sor a főbb érintettek azonosítására. Ezek a szervezetek lesznek azok, amelyeket első körben érdemes megkeresni a program elindításával kapcsolatban. Főbb kiválasztási szempontok: eddigi tevékenységek, közösségen belüli elismertség, helyi kapcsolatrendszer és beágyazottság, helyi véleményvezérség, várhatóan aktív vagy passzív hozzáállás. Fontos, hogy olyan szervezetek vegyenek részt a program megvalósításában, amelyeket a helyi közösség tagjai ismernek, elismernek és amelyek várhatóan aktív résztvevői lesznek a tervezett aktivitásoknak.
- A főbb érintettekkel készült érintetti interjúk alapján készíthető el a helyzetelemzés. Az érintetti interjúk célja az információgyűjtésen túl a program céljainak bemutatása, valamint az elköteleződés megteremtése. A személyes beszélgetés javasolt főbb témái: Miért jó itt élni? Mi az, amin változtatna? Mi a település jövőképe? Milyen akadályok állnak jelenleg ennek az útjában? Miért fontos a helyi közösség szempontjából ezeknek a problémáknak a megoldása? Mivel tudna hozzájárulni a megoldáshoz?
- A helyzetelemzés nem csak a főbb problémák azonosítását eredményezi, hanem segít a főbb érintettek listájának további szűkítésében is. Kialakul az a központi mag, akik a kezdeményezésben elsőként tudnak és akarnak részt venni. A problématérkép összeállításával meghatározhatóak azok a problémák, amelyek a helyi közösség számára a legfontosabbak. Illetve körvonalazódik az is, hogy milyen erőforrások állnak rendelkezésre és milyen a potenciális partnerek együttműködési hajlandósága.
- A program kezdeti szakaszában nincs lehetőség párhuzamosan sok probléma megoldására és nem is szerencsés kezdetben sok aktivitást kiválasztani. A program főbb céljainak és a főbb érintettek lehetőségeinek megfelelően érdemes rangsorolni az azonosított problémákat és néhány aktivitást kiválasztani. A program sikere és helyi elismertsége miatt hasznos, ha olyan aktivitás is van közöttük, amelynek gyorsan látványos eredménye lehet.
- Az előkészítési szakasz főbb közvetlen eredményei: érintettek, helyzetelemzés, problématerkép, probléma-rangsor. A közvetett eredmények pedig a következők: a program

céljainak megismertetése és az elköteleződés megteremtése, az együttműködési potenciál felmérése.

B) Tervezés

- A legfontosabbként azonosított problémákkal kapcsolatban a témában kompetens főbb érintettekkel közösen javasolt megkezdeni a tervezési folyamatot. A személyes találkozó lebonyolításához szükség van egy moderátorra, aki amellet, hogy segíti az egymásra hangolódást és az együttműködés megalapozását, figyel arra, hogy a résztvevők ne térjenek el a beszélgetés fő témájától, illetve, hogy mindenkinek legyen lehetősége az álláspontja megfogalmazására. Elképzelhető, hogy a meghívottak olyan újabb érintettek bevonását fogják javasolni, akikre eredetileg nem is gondoltunk. Tehát egyrészt új tudással és tapasztalattal gazdagodhatunk, valamint a közösségi tanulás részeként szélesedhet az együttműködő partnerek köre.
- Az érintetti tanácskozás kiemelt témái: Milyen alternatívák vannak a probléma megoldására? Melyik milyen változást hoz a közösség életében? Milyen akadályokat kell leküzdeni? Milyen lépések révén érhetjük el a tervezett célt? Hogyan fogjuk mérni az akció sikerességét?
- Lehet, hogy a cselekvési terv kidolgozásához egy újabb találkozóra lesz szükség, amely esetében a korábbi nyitott, ismerkedős-barátkozós hangulat helyett operatívabb jellegű, a hatékony döntéshozatalt elősegítő megbeszélés a leghatékonyabb. Az egyeztetés során azt kell közösen eldönteni, hogy melyik megoldási lehetőséget választják – ennek főbb szempontjai: idő-, pénz- és erőforrásigény, együttműködő partner potenciálja. A folyamat során az érintetti tanácskozás tagjainak meg kell tanulniuk közösen dolgozni és dönteni, ez ennek a szakasznak az egyik legfontosabb közvetett eredménye a helyi cselekvés iránti elkötelezettség erősítése mellett.
- A cselekvési terv főbb elemei: kiválasztott tevékenység, azonnali, rövid és hosszabb távú részfeladatokra tagolás, megoldás módja, felelős. Fontos, hogy a résztvevők közösen meg tudjanak állapodni a részletekben, illetve, hogy még a személyes találkozó során kidolgozzák a cselekvési terv részleteit.
- A tervezési szakasz legfőbb közvetlen eredménye: cselekvési terv, közvetett eredményei: annak felismerése, hogy közősek az ügyeink, senki sincs egyedül a problémákkal, illetve kialakul a közösségi felelősségvállalás az adott ügy iránt.

C) Megvalósítás és értékelés

- A megvalósítási szakaszban kerül sor a megtervezett és előkészített aktivitás megvalósítására. Ennek időigénye elsősorban a választott program jellegétől, valamint a program megvalósítóinak előzetes tapasztalatától függ. Lehet, hogy egy egyszeri aktivitásról van szó, azonban az is elképzelhető, hogy egy programsorozat első állomásáról.
- Az aktivitás sikerét és a résztvevők számát növeli, ha előzetesen tájékoztatják róla a helyi közösség tagjait – a kommunikáció főbb céljait és eszközeit a következő pont ismerteti részletesen. Az aktivitásról történő utólagos kommunikációhoz fontos dokumentálni a történéseket, például fotók, rövid videók, valamint a résztvevők szöveges élménybeszámolóí formájában.
- Nem biztos, hogy az aktivitás megvalósítása zökkenőmentes lesz – különösen a program elején. Érdemes az aktivitásoknak erre a szakaszára is közösségi tanulási folyamatként tekinteni. A megvalósítási szakaszban ugyanis a konkrét cél elérésén kívül az odavezető út, azaz az együttműködési folyamat is fontos, hiszen ez minden résztvevő számára hasznos tanulságokkal jár. Az együttműködés tanulása tehát a program fontos elemét jelenti.
- A megvalósult aktivitás eredményeképpen, annak sikerén fellelkesülve új ötletek kerülhetnek elő és új együttműködő partnerek is jelentkezhetnek. Újabb szervezetek bevonásáról és újabb aktivitások megvalósításáról az előzetesen elfogadott cselekvési terv figyelembevételével kell dönteni.
- Az aktivitás értékelésének főbb szempontjai lehetnek: Milyen tevékenységet hajtottunk végre? Mi lett az eredménye? Hogyan győztük le az akadályokat? Mit tanultunk belőle? Mit csinálnánk máshogy, mi az, amiben a jövőben változtatni kell?
- A megvalósítási és értékelési szakasz legfőbb közvetlen eredménye: a megvalósult aktivitás, közvetett eredményei: közösségi tanulás az együttműködésről, valamint az értékelés során levont tanulságok.

D) Kommunikáció

- A sikerek és tanulságok kommunikációja szintén fontos része a program megvalósításának, részletes kifejtése a következő pontban található.

10. A program kommunikációja

A tevékenységek megvalósítása mellett kiemelt jelentőségű a programot bemutató, illetve az annak során elért sikereket, tanulságokat bemutató kommunikáció is. A program különböző szakaszaiban eltérő célcsoportok számára, különböző üzeneteket érdemes közvetíteni, az adott célnak megfelelően.

Kommunikációs célok

A programmal kapcsolatos kommunikáció több célt is szolgál:

- **Tájékoztatás:** A program indulása mellett fontos tájékoztatni a lakosságot az elindított aktivitásokról és az azokban való részvétel lehetőségeiről is. Ez elsődlegesen a program weboldalán, illetve a város helyi és közösségi média felületein keresztül valósítható meg.
- **Érzékenyítés:** Az érzékenyítés célja kettős. Az egyik kommunikációs cél az, hogy az emberek felismerjék a környezetükben található problémákat, emellett viszont törekedjenek a megoldásra is. Az attitűdváltozás mellett a másik cél az egymás iránti nyitottság erősítése, képessé tétel a proaktív, egyenrangú együttműködésre.
- **Bevonás:** A programban való részvétellel kapcsolatos tájékoztatás és meggyőzés azon szervezetek és magánszemélyek esetében kiemelt fontosságú, amelyek és akik tevékenységükkel és kapcsolatrendszerükkel hozzá tudnak járulni az egyes részcélok és aktivitások megvalósításához. Az aktivitásokba való bevonás, illetve azok kezdeményezése a program kezdetén elsősorban személyes kommunikáció révén javasolt. Ezt követően a megalakuló érintetti testület rendszeres ülésein van lehetőség az aktivitásokba való bevonásra, bevonódásra.
- **Sikerek megosztása:** A megvalósult aktivitásokról, megoldott problémákról közreadott beszámolók segítenek a siker megélésében és közösségivé tételében, ugyanakkor erősítik a bevonódás mértékét azáltal, hogy az emberek azt érzik, együtt sokkal több mindenre képesek, mint egyedül. A sikerekről való beszámolás csökkentheti a programmal szembeni pesszimizmus („úgysem fog sikerülni”, „úgysem változik semmi”) mértékét, valamint szkeptikusok lakosságon belüli arányát is. A beszámolókat a problémák gyűjtésére kialakított felületen érdemes elhelyezni, valamint a város helyi és közösségi média felületein keresztül lehet hatékonyan bemutatni.
- **Helyi hősök bemutatása:** A programokban résztvevő vagy azokat kezdeményező helyi hősök bemutatása egyrészt elismerést jelent a helyi közösség részéről, másrészt azáltal, hogy példaképpé válnak, újabb résztvevők csatlakozhatnak az aktivitásokhoz.

- Legkiemelkedőbb aktivitások díjazása: A közösség számára legnagyobb értéket létrehozó aktivitásokat érdemes minden évben bemutatni, illetve díjazni. Az elért eredmények felhívják arra a figyelmet, hogy bárki kezdeményezhet új aktivitást, illetve, hogy ha mindenki csak egy kis részt vállal a feladatok megoldásából, az közösségi szinten összeadva jelentős problémák megoldásához is hozzájárulhat.

Belső kommunikáció

A programmal kapcsolatos belső kommunikáció elsődleges célcsoportját a helyi közösség tagjai alkotják, különös tekintettel a tevékenységekbe bevonható szervezetekre és magánszemélyekre. A belső kommunikáció főbb eszközei:

- Koncepció véleményezése: A program alapozó szakaszában a koncepció teljes anyaga elérhető lesz egy külön weboldalon, a programgazda egy külön e-mail címen várja a visszajelzéseket, ötleteket, illetve az érdeklődő magánszemélyek jelentkezését.
- Problémák azonosítása, kapcsolatfelvétel a szervezetekkel: A program elindításakor, illetve annak felülvizsgálatakor elsősorban személyesen érdemes felvenni a kapcsolatot és egyeztetni az egyes problémák kapcsán. A személyesség segít a program hiteles bemutatásában, illetve megteremti a lehetőséget az együttműködési képesség és hajlandóság felmérésére.
- Érintetti tanácskozás: Az érintetti testület rendszeres ülésein lehetőség van az aktivitásokkal kapcsolatos aktuális információk, felmerült problémák és megoldási lehetőségek megvitatására. Emellett a testület tagjai számára fontos belső kommunikációs és motivációs elemet jelentenek a testület tagjainak szóló közösségi programok – például közös grillezés, ünneplés, kirándulás.
- Problémák felvetése és megoldása: A program megvalósítása során létrehozni tervezett „Fogadj örökbe egy problémát!” weboldal lehetőséget nyújt a lakosság számára az általuk észlelt problémák rögzítésére. Ezen kívül pedig mindenki képessége és lehetősége szerint ki tudja választani a rögzített problémák közül azokat, amelyek megoldásához hozzá tud és szeretne járulni. Ennek az elemnek nem csak az az előnye, hogy felületet biztosít a helyi közösség tagjainak arra, hogy felhívhassák az általuk fontosnak tartott problémákra a város figyelmét. Azáltal, hogy kisebb egységekre bontja le a rossz helyi közérzet forrását, a megoldásra váró problémahalmazt konkrét, önmagukban értelmezhető és megvalósítható részekre tagolja. Így senki nem érzi azt, hogy az összes probléma „valaki” vagy „mindenki” felelőssége.
- Közösségi média és sajtókommunikáció: A részsikerek bemutatása a helyi, illetve a közösségi médiában segít fenntartani a program iránti érdeklődést, másrészt időről időre emlékezteti az embereket arra, hogy sokszor milyen apró lépések is hozzájárulhatnak a környezet élhetőbbé válásához. Ezen kívül növeli a program hitelességét és azt az érzést, hogy nem csak egy

egyszeri, hirtelen fellángolásról van szó. Az aktivitásokkal kapcsolatos rendszeres kommunikáció hozzájárulhat újabb egyének és szervezetek bevonódásához is.

- Együttműködési folyamat: Az együttműködési folyamat kezdetén a nagyobb tapasztalattal rendelkező, irányító-koordinátor szerepet betöltő kezdeményezők felelőssége a program résztvevőinek fejlesztése és megerősítése. Kommunikáció szempontjából az a cél, hogy az egyirányú, operatív jellegű kommunikáció a résztvevők megerősödésével egyenrangú párbeszéddé váljon.

Külső kommunikáció

A külső kommunikáció jelentősége a program meghirdetését követően elsősorban a megvalósítási szakaszban, illetve a sikerek kommunikációja során fontos.

- Sajtókommunikáció a program indításakor: A város életében jelentős mérföldkövet jelent a Tiszta Baja program elindítása. Érdemes ezért sajtótájékoztató keretében bemutatni a főbb célokat, résztvevő szervezetet, valamint a program egységes arculatát. Ezen kívül a város weboldalan és közösségi média felületein egy részletes leírást is el lehet helyezni a programmal kapcsolatban.
- Sikerek, díjazott aktivitások és helyi hősök megünneplése a médiában: A sikereket és a díjazott aktivitásokat nem csak befelé, a helyi közösség számára lehet bemutatni, hanem kifelé is, a sajtó, illetve a közösségi média segítségével. A sikerek megünneplésén kívül akár a helyi hősök céljait és történeteit is be lehet mutatni, például videók vagy blogbejegyzések formájában. Ennek eredménye az is lehet, hogy felhívja a figyelmet Bajára a potenciális turisták és más érdeklődők körében.

- Turisztikai célú kommunikációs eszközök: Az érdeklődők és potenciális turisták számára nem csak az eddig elért sikerek érdekesek, fontos azt is megosztani velük a város turisztikai célú kommunikációjában, hogy mit vár el tőlük a helyi közösség ittlétük ideje alatt – azaz, hogy milyen szabályokhoz kell alkalmazkodniuk. Ezen kívül azt is meg lehet fogalmazni, hogy ők hogyan tudnak hozzájárulni a közösségi célok megvalósításához. Egyértelmű üzenetekkel és kézzelfogható célok kitűzésével könnyen meg lehet nyerni a turisták támogatását. A sajtó- és a közösségi média kommunikáción kívül a turisztikai kiadványokban és szórólapokon is be lehet mutatni a programot.
- Szakmai konferenciák: A Tiszta Baja programhoz kapcsolódó szakmai konferenciák megrendezésével a szaksajtó, illetve a szakemberek figyelmét is fel lehet hívni a kezdeményezésre. A városba látogató szakemberek további jó gyakorlatokkal is megismertethetik a program résztvevőit. Baján szerzett tapasztalataikat pedig hazatérve meg tudják osztani a saját szakmai közösségükkel.
- Study tour: A program megvalósítási szakaszában érdemes turisztikai szakembereket meghívni és személyesen is bemutatni nekik a megszépült várost, valamint a közösségi kezdeményezéseket és azokban való részvételi lehetőséget. Ez segít elhelyezni Baját a slow turizmus térképén.
- Influencer tour: Egy későbbi időpontban jó eszköz lehet az influencerek invitálása is. Előzetesen érdemes kiválasztani azokat, akik korábban kapcsolódó témában már posztoltak, hitelesen tudnak arról kommunikálni. Az influencerek között érdemes mikro- vagy akár nano influencereket is invitálni. Az ő esetükben ugyan az elérés kisebb lesz, de az engagement, azaz a tartalmaikra való reflektálás jóval nagyobb.

A 9. és 10. pont kapcsán egy kick-off meeting javasolt, amin a helyi önkormányzat szakemberei mellett részt vennének a kapcsolódó nonprofit szervezetek, intézmények képviselői, a fontosabb helyi vállalkozások, a helyi média, illetve egy-egy véleményvezér magánszemély is,

Ezen a meetingen lehetne dönteni arról, hogy mik a prioritások, és az egyes pontok milyen időzítéssel valósíthatók meg.

11. Összegzés

A „Tiszta Baja a város szellemi és fizikai megújulásáért” nonprofit szervezetek, helyi intézmények, vállalkozások, véleményvezér magánszemélyek, az önkormányzat és a helyi média összefogásával megvalósuló program. Ennek alapjait rakta le e koncepció.

A program három fő célt szolgál, e területeken kívánt eredményt elérni:

- Egyrészt alapvető cél a városon belüli épített és természeti környezet óvása, védelme – a város tisztaságának növelése és a rongálások, a vandalizmus visszaszorítása.
- Másrészt szintén alapvető cél a környezettudatosságra való nevelés, amelynek alapja annak a gondolkodásmódnak a megismertetése, elterjesztése, amely szerint mindannyian felelősek vagyunk azért a szűkebb és tágabb környezetért, amelyben élünk, és tehetünk is azért, hogy környezetünk állapota javuljon, konkrétan: városunk szebb, vonzóbb, tisztább legyen.
- Harmadrészt pedig a közösség bevonásával megvalósuló aktivitások erősítik az egyén közösségi iránti felelősségét, a közösségi identitást. Ez növeli a közösség megtartó erejét, illetve idővel várhatóan a város vonzerejét is – akár az új lakosok, akár a turisták körében.
- Ezen felül plusz célként, a városmarketing stratégiával, turisztikai marketing stratégiával összhangban kijelölhető az is, hogy Baja minőségi, igényes, a környezet megóvása iránt elkötelezett turistákat vonzzon.

A koncepció keretében bemutatásra kerültek azok a meglévő és lehetséges tevékenységek, melyek a fenti célokat szolgálják. Ezeket hat csoportra osztotta a koncepció, az egyes tevékenységek mellett egy-egy jó gyakorlatot is bemutatva, képi illusztrációval:

Tisztább Baja

- Közös szemétszedés
- Szemétfogócska
- Szemétgyűjtés figyelemfelhívó kampány
- Kreatív szemétgyűjtés
- Köztisztasági kampány a szemetelés csökkentése érdekében
- Ambient kampány a műanyag hulladék csökkentésért
- Műanyagmentes turisztikai célpont

Zöldebb Baja

- Zöldségtermesztés közösségi területeken
- Lakossági palántaosztás

- Községi kertek kialakítása
- Zöldségkertek közös megművelése
- Faültetés a városban született gyerekeknek
- Zöld buszmegállók
- Méhbarát buszmegállók
- Méhbarát város
- Úszó kertek a Dunaparton
- Hűsölő park az Esterházy-parkban

Helyi közösség fejlesztése

- Községi egyeztetés
- Helyi értékek megmutatása, bemutatása
- Önfelfedező program fiataloknak
- Szomszéd ünnep
- Baja Hőse
- Szolidaritási akciók
- Bácska Kincse Fesztivál
- Ünnepek közös megünneplése
- Közterületek örökbe fogadása
- Virágos Baja
- Virágzó testvérvárosi kapcsolatok

Környezettudatos nevelés

- Környezettudatosság projektnap
- Tudatos vízfelhasználást segítő programok
- Természeti értékek megmutatása
- Útmutató a lassú turisták számára
- Útmutató és praktikus ajándék a lassú turisták számára
- Programjavaslatok és ötletek a lassú turisták számára
- Öko- és gasztroturisztikai útikalauz és egy hetes programcsomag

Élhetőbb, egészségesebb Baja

- Kerékpáros közlekedést támogató kampány
- Gyalogos közlekedési térkép
- Ingyenes városi közlekedés
- Környezettudatosságot jutalmazó applikáció
- Élhetőbb, egészségesebb utcák
- Hűsítő ivókutak
- Könnyen kialakítható ivócsapok

- Töltőállomás elektromos autók számára
- Lakossági szűrőprogramok

Minta Baja

- Községi fejlesztés mintaprogram, amely a más térségekre, városokra is jellemző problémák megoldásához módszertani segítséget, sikeres jó gyakorlatokat tud biztosítani.

Természetesen a program keretében megvalósuló aktivitásokat az érintettekkel közösen érdemes kiválasztani, figyelembe véve a legjelentősebbnek tartott problémákat, valamint a rendelkezésre álló erőforrásokat.

A kezdeti időszakban egy-egy kísérleti tevékenység megtervezésével és lebonyolításával tud elindulni a program. Később, ahogy egyre több szervezet és magánszemély csatlakozik a kezdeményezéshez, lehetőség nyílik arra, hogy egy több lábon álló, több irányba nyitó programmá váljon a Tiszta Baja

A koncepció a Tiszta Baja Program megvalósításának folyamatára is javaslatot tett. Ezek a következők:

- Előkészítés: E szakasz főbb közvetlen eredményei: érintettek, helyzetelemzés, problématérkép, probléma-rangsor. A közvetett eredmények pedig a következők: a program céljainak megismertetése és az elköteleződés megteremtése, az együttműködési potenciál felmérése.
- Tervezés: E szakasz legfőbb közvetlen eredménye: cselekvési terv, közvetett eredményei: annak felismerése, hogy közősek az ügyeink, senki sincs egyedül a problémákkal, illetve kialakul a közösségi felelősségvállalás az adott ügy iránt.
- Megvalósítás és értékelés: E szakasz legfőbb közvetlen eredménye: a megvalósult aktivitás, közvetett eredményei: közösségi tanulás az együttműködésről, valamint az értékelés során levont tanulságok.
- Kommunikáció

Utóbbi pontot részletesen is taglalta a dokumentum, melynek kapcsán a következő eszközöket emelte ki:

- Kommunikációs célok: Tájékoztatás, Érzékenyítés, Bevonás, Sikerek megosztása, Helyi hősök bemutatása, Legkiemelkedőbb aktivitások díjazása
- Belső kommunikáció: Koncepció véleményezése, Problémák azonosítása és kapcsolatfelvétel a szervezetekkel, Érintetti tanácskozás, Problémák felvetése és megoldása, Községi média és sajtókommunikáció, Együttműködési folyamat

- Külső kommunikáció: Sajtókommunikáció a program indításakor, Sikerek és díjazott aktivitások és helyi hősök megünneplése a médiában, Turisztikai célú kommunikációs eszközök, Szakmai konferenciák, Study tour, Influencer tour

Végezetül érdemes leszögezni, hogy Baja esetében más városokkal összehasonlítva aránylag kedvezőnek mondható a helyzet, a város jelenleg is tisztább, mint a legtöbb hazai település. Ugyanakkor sok olyan jel van, mely azt mutatja, hogy a beavatkozást meg kell kezdeni, mielőtt rossz tendenciák uralkodnak el. E célt szolgálja a koncepció és a „Tiszta Baja” program.